

Feyziyeva K.V. Rüstəmovə N.M.

XIZI, QƏBƏLƏ, İSMAYILLI RAYONLARINDA QLAUKOMANIN MÜXTƏLİF FORMALARININ, O CÜMLƏDƏN UVEAL QLAUKOMANIN YAYILMASININ RETROSPEKTİV TƏHLİLİ

Akademik Zərifə Əliyeva adına Milli Oftalmologiya Mərkəzi, Bakı, Azərbaycan

E-mail:kenulv@yahoo.com

<https://www.doi.org/10.71110/km8028042026111115>

Giriş

Dünyada 60 milyona yaxın insan qlaukoma xəstəliyindən əziyyət çəkir [1]. Qlaukoma artmaqda davam edib, əhalinin bütün yaş qruplarını əhatə edir. Həmçinin, geridönməz dəyişikliklər yaradaraq əlilliyə qədər gətirib çıxarır. Bu da aparılan tədqiqatın aktuallığını göstərir. Akademik E.M. Qasımovun tədqiqatlarının nəticələrinə əsasən 1996-cı ildə qlaukoma korluğun əsas səbəblərindən olub, onun (korluğun) nozoloji strukturunda üçüncü yerdə qərarlaşırdı. Qlaukoma nəticəsində 100 min əhaliyə düşən korluq və zəif görmə uyğun olaraq 0,74 və 2,0 təşkil etmişdir [2]. Qlaukomanın nozoloji formaları arasında uveal qlaukoma 24-40% təşkil edir [3 – 5]. Xüsusən yanaşı xəstəliklər fonunda gedən qlaukoma zamanı hətta gözdaxili təzyiqin kompensasiyası dönməndə də qlaukomatoz optik neyropatiyanın inkişaf riski 20-86% təşkil edir [6].

Məqsəd – Xızı, Qəbələ, İsmayilli rayonlarında pasiyentlərin yaş və cins tərkibi nəzərə alınaraq qlaukomanın müxtəlif formalarının, o cümlədən uveal qlaukomanın yayılmasının retrospektiv təhlilini aparmaq.

Material və metodlar

Akademik Zərifə Əliyeva adına Milli Oftalmologiya Mərkəzinin nəzdində yaradılmış “Azərbaycan Respublikasında qlaukomanın erkən aşkar olunması və dispanserizasiyası proqramı” [7] çərçivəsində tədqiqat Xızı, Qəbələ, İsmayilli rayonlarında 2017-ci illərdə aparılmışdır. Həmçinin, Xızı rayonunda müxtəlif illərdə (2014-2021) ümumi oftalmoloji xəstəliklərin daxilində qlaukomanın yayılmasının və əlillikdə payının da tədqiqi aparılmışdır [8, 9].

Qlaukomanın epidemioloji vəziyyətinin öyrənilməsi üçün analiz Xızı Rayon Mərkəzi Xəstəxanası, Qəbələ Rayon Mərkəzi Xəstəxanası, Qəbələ Müalicə və Diaqnostika Mərkəzi, İsmayilli Rayon Mərkəzi Xəstəxanasında aparılmışdır. Qlaukoma diaqnozu ilə olan xəstələrin tibbi kartları təhlil olunmuşdur. Qlaukoma ilə ümumilikdə 401 nəfər aşkar olunmuşdur. Tədqiqat zamanı qlaukomanın müxtəlif formaları (birincili açıq bucaqlı qlaukoma, birincili qapalı bucaqlı qlaukoma, anadangəlmə qlaukoma, uveal, fakogen, hemorraqik, steroid, posttravmatik, neovaskulyar, psevdooksfoliativ və oftalmohipertenziya), xəstələrin yaşı və cinsi nəzərə alınmışdır. Əhaliyə düşən qlaukoma xəstəliyinin say nisbətində baxılmışdır.

Nəticələr

Tədqiqat Azərbaycanın 3 rayonunda aparılmışdır. Xızıda 32 nəfərdə, İsmayılıda 58 nəfərdə qlaukoma qeydiyyatına alınıb. Ən çox qlaukoma ilə pasiyentlərin sayı Qəbələ rayonunda (312 hal) qeydiyyatına alınmışdır. Qlaukoma xəstəliyi üçün cins fərqliliyi xarakterik olub, kişilərdə daha çox müşahidə olunmuşdur. Tədqiqat zamanı qlaukomanın müxtəlif formalarına rast gəlinmişdir. Bütün rayonlarda ən çox birincili açıq bucaqlı qlaukoma aşkar olunmuşdur. Bununla belə uveit və steroid mənşəli qlaukoma da xüsusi diqqət cəlb etmişdir. Tədqiqatımıza əsasən, əhalinin sayına nəzərən Xızıda hər 900 nəfərə, Qəbələdə hər 500 nəfərə, İsmayılıda hər 1500 nəfərə – bir nəfər qlaukomalı xəstə düşür.

Bundan başqa Xızıda qlaukoma səbəbindən 12 nəfərdə əlillik yaranmışdır ki, onlardan 4 nəfər I qrup, 3 nəfər II qrup, 4 nəfər III qrup əlillər və 1 nəfər uşaq təşkil etmişdir. Həmçinin, bu fiziki məhdudiyətli xəstələrdən biri uveitin ağırlaşması nəticəsində yaranmış ikincili uveal qlaukoma səbəbindən əlil olmuşdur. Xızı rayonunda göz xəstəlikləri üzrə əlilliyin nozoloji səbəbləri içərisində qlaukomanın payı 16,9% təşkil edib mühüm yer tutmuşdur. Qlaukoma üzrə əlillik, ümumi əlillikdəki I qrupun böyük hissəsini əhatə edib 66,67%-ni, 2-ci qrup üzrə 12,5%-ni, 3-cü qrup üzrə isə 12,12%-ni təşkil etmişdir.

Yekun

Xızı rayonunda qlaukoma səbəbindən əlillərin orta yaşı 62 olmuşdur ki, bu da 40 yaşdan yuxarı əhalinin vaxtaşırı müayinələrinin əhəmiyyətini vurğulayır [9]. Beləliklə, Qlaukoma ilə pasiyentlərin vaxtında aşkarlanması həm tibbi, həm də sosial cəhətdən böyük əhəmiyyətə malikdir. Bununla belə uveit və digər oftalmoloji ağırlaşmalarda, o cümlədən uzunmüddətli steroid müalicə fonunda qlaukomanın yarandığını nəzərə alaraq yanaşı xəstəliklər zamanı da gözdaxili təzyiqin kontrolu aparılmalıdır. Bu da göstərir ki, qlaukomanın erkən mərhələlərdə aşkar olunması üçün Azərbaycanın bütün rayonlarında skrining proqramlarının keçirilməsi labüddür. Qlaukomanın erkən aşkar olunması üçün oftalmoloqların işi ilə yanaşı, əhaliyə də bu xəstəlik haqqında məlumat verilməsi vacibdir.

Açar sözlər: qlaukoma, uveal qlaukoma, ikincili qlaukoma

Feyziyeva K.V. Rustamova N.M.

RETROSPECTIVE ANALYSIS OF THE PREVALENCE OF VARIOUS FORMS OF GLAUCOMA, INCLUDING UVEITIC GLAUCOMA, IN KHIZI, GABALA, AND ISMAYILLI DISTRICTS OF AZERBAIJAN

National Ophthalmology Centre named after Academician Zarifa Aliyeva, Baku, Azerbaijan

E-mail: kenulv@yahoo.com

<https://www.doi.org/10.71110/km8028042026111115>

Introduction

About 60 million people in the world suffer from glaucoma [1]. Glaucoma continues to increase, covering all age groups of the population. It also causes irreversible changes and leads to disability. This also shows the relevance of the research. According to the results of the research of Academician E.M. Gasimov, in 1996 glaucoma was one of the main causes of blindness, ranking third in its nosological structure. The incidence of blindness and low vision per 100,000 population as a result of glaucoma was 0.74 and 2.0, respectively [2]. Among the nosological forms of glaucoma, uveitic glaucoma accounts for 24-40% [3 – 5] In glaucoma, especially in the presence of concomitant diseases, the risk of developing glaucomatous optic neuropathy ranges from 20% to 86%, even under conditions of controlled intraocular pressure [6].

Purpose – to conduct a retrospective analysis of the prevalence of various forms of glaucoma, including uveitic glaucoma, in Khizi, Gabala, and Ismayilli regions, taking into account the age and gender of patients.

Material and Methods

The study was conducted in 2017 in the framework of the “Program for Early Detection and Dispensary Examination of Glaucoma in the Republic of Azerbaijan” [7] established under the National Ophthalmology Centre named after Academician Zarifa Aliyeva. Additionally, in the Khizi region, studies were conducted over several years (2014-2021) to investigate the prevalence of glaucoma and its share in disability among common ophthalmological diseases [8, 9].

The analysis to study the epidemiological status of glaucoma was conducted in the Khizi District Central Hospital, Gabala District Central Hospital, Gabala Treatment and Diagnostic Centre, and Ismayilli District Central Hospital. Medical records of patients diagnosed with glaucoma were analyzed. A total of 401 people were diagnosed with glaucoma. During the study, various forms of glaucoma (primary open-angle glaucoma, primary closed-angle glaucoma, congenital glaucoma, uveitic glaucoma, lens-induced, steroid, hemorrhagic, post-traumatic, neovascular, pseudoexfoliative glaucoma and ocular hypertension), age and

gender of the patients were taken into account. The prevalence of glaucoma per population was examined.

Results

The study was conducted in 3 regions of Azerbaijan. Glaucoma was registered in 32 people in Khizi, and 58 people in Ismayilli. The largest number of patients with glaucoma was registered in Gabala region (312 cases). Gender differences were characteristic of glaucoma, and it was observed more often in men. Various forms of glaucoma were encountered during the study. Primary open-angle glaucoma was detected most often in all regions. However, uveitic and steroid-induced glaucoma also attracted special attention. According to our study, in terms of population size, there is one glaucoma patient for every 900 people in Khizi, one for every 500 people in Gabala, and one for every 1,500 people in Ismayilli District.

In addition, 12 people became disabled due to glaucoma in Khizi, of whom 4 were group I, 3 were group II, 4 were group III disabled, and 1 was a child. Also, one of these physically disabled patients became disabled due to secondary uveitic glaucoma resulting from a complication of uveitis. Among the nosological causes of disability due to eye diseases in Khizi district, glaucoma accounted for 16.9% and occupied an important place. Disability due to glaucoma covered the majority of group I in general disability and accounted for 66.67%, in group 2 for 12.5%, and in group 3 for 12.12%.

Conclusion

The average age of people disabled due to glaucoma in the Khizi district was 62, which emphasizes the importance of periodic examinations of the population over 40 years of age [9]. Thus, timely detection of patients with glaucoma is of great importance both medically and socially. However, considering the occurrence of glaucoma in uveitis and other ophthalmological complications, including long-term steroid treatment, intraocular pressure should be monitored during concomitant diseases. This also indicates that screening programs are necessary in all regions of Azerbaijan to detect glaucoma in its early stages. For the early detection of glaucoma, it is important to inform the population about this disease in addition to the work of ophthalmologists.

Keywords: *glaucoma, uveitic glaucoma, secondary glaucoma*

ƏDƏBİYYAT | REFERENCES

1. Cook, C. *Epidemiology of glaucoma: what's new?* / C.Cook, P.Foster // *Can. J. Ophthalmol.*, – 2012. 47(3), – p. 223-226. <https://doi.org/10.1016/j.jcjo.2012.02.003>
2. Касимов, Э.М. *Медико-социальные аспекты слепоты и инвалидности вследствие глаукомы в Азербайджане: / Автореф. дис. канд. мед. наук. М.Б / – 1998, – 21 с.*
3. Lee, J.Y. *Structure-Function Relationship and Vision-Related Quality of Life in Glaucoma Secondary to Anterior Uveitis: Comparison with Open Angle Glaucoma* / J.Y.Lee, J.H.Kim, T.Y.La [et al.] // *J. Clin. Med.*, – 2021. 10(18), – p. 4231. <https://doi.org/10.3390/jcm10184231>
4. Məcidova, S.R., Mirzə-zadə, R.F., Paşayeva, Ş.B. [və b.] *Uveal qlaukoma zamanı neyroprotector terapiyanın tətbiqi // Akademik Zərifə Əliyevanın 100 illik yubileyinə həsr olunmuş “Oftalmologiyanın aktual problemləri” mövzusunda Beynəlxalq elmi-praktik konfransın materialları, – Bakı, – 2023. – s. 187-197.*
5. Kasimov, E.M. *Results of clinical-epidemiological and etiopathogenetic monitoring of uveal glaucoma* / E.M.Kasimov, S.R.Medzhidova, S.N.Ibrahimova // *Azərbaycan Oftalmologiya Jurnalı*, – 2021. 39(4), – p. 24-35.
6. Bikbov, M.M. *Intraocular pressure and its associations in a russian population: the ural eye and medical study* / M.M.Bikbov, G.M.Kazakbaeva, R.M.Zainullin [et al.] // *Am. J. Ophthalmol.*, – 2019. 204, – p. 130-139. <https://doi.org/10.1016/j.ajo.2019.02.030>
7. Kasimov, E.M. *Prevalence of various forms of glaucoma taking into account the age and sex composition of patients in some regions of the Republic of Azerbaijan* / E.M.Kasimov, S.N.Ibrahimova, F.A.Agaeva [et al.] // *Azərbaycan Oftalmologiya Jurnalı*, – 2016. 22(3), – p. 61-67.
8. Feyziyeva, K.V. *Xızı rayonu üzrə aparılan dispanserizasiya çərçivəsində gözün və onun əlavə aparatının aşkarlanmış xəstəliklərinin yayılma tezliyi // Azərbaycan Oftalmologiya Jurnalı, – 2014. 15(2), – p. 8-12.*
9. Feyziyeva, K.V. *Xızı rayonunda uveit və qlaukoma nəticəsində yaranmış görmə orqanı əlilliyinin təhlili // Azərbaycan Oftalmologiya Jurnalı, – 2021. 37(2), – p. 13-19.*